UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Feria. v. post. iii. d[omi]nica[m] aduent[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

ad maliciā volūtatꝫ. Scḋo mō addit ma-
xime cōtrū ad genus pcti carnalis q̄ q̄dem
peccat hō in ſeipm. Tertio mō. pōt ſe conſi
derat de⁹ contemptū ſui in pctō/imo etiaꝫ
dānū prximi ꝛ delectationē peccantꝫ. Hec
Bonauē. ¶ Pro fundamēto. ſicia ſepius
dixim⁹ pricipal' cā grauitatꝫ pcti ē ex p-
te voluntatꝫ. Tulli⁹ in ofſicijs. In oi revo
luntatē ſpectari oportet. et Iuueñ. Nam
ſcelus intra poſitū tacitū q̄ cogitat vllū fa
cti crimē habet q̄d ſi conata pegit. Sed q̄
rit. An pctm̄ operis ꝛc. Dic rñ. vt ſ. Ex q̄
ſequit ꝙ ſi tota rō maliciei ꝛ dānificatiōis i
pctō ſit ex voluntate ſimplr tñ peius eſt: qꝛ
piculoſius ꝛ dānoſius cū etiā complet ope
Vñ facilior eſt ſatiſfactio vbi ſola ē volū-
tas ꝛ nō actus vt pꝫ de furto actuali ꝛ ð
voluntate furandi. Aut de q̄cunq̄ iniuria
actuali ꝛ de voluntate iniuriādi/qm̄ vbi ē
iniuria actualis requirit reſtitutio alias n̄
reparat iuſticia. De pctis aūt q̄ in volūta
te ꝯſiſtunt. pꝫ: qꝛ dicit Bern. Voluptas
habita libent repetit. repetita blandit. Cō
ſuetudo ligat: rō conſopit. Et generalr h̄
verū eſt de pctō q̄cunq̄ actualit cōmiſſo ſi
freq̄nter generat habitū. Ex q̄ difficili⁹ re
ſurget hō. Vñ Marcial' cocus. Mēs aſ-
ſueta malo firmi⁹ heret ei. ¶ Figura Ge-
neſis. xix. Generi loth qm̄ aſſueti erant vi
vere in ciuitate ſodomorum nō potuit eos
loth extrahere ſed ꝯtēnebant v̄ba ei⁹ ꝛ vi-
debat eis q̄ſi ludēs loq̄. Iō igne ꝛ ſulphu
re cū alijs pierunt. Spūaliter pctis aſſue-
ti verba correctionis ꝯtemnūt ꝛ terribiles
ſcpture cōminationes de igne infernali p
illū ignē ſulphureū figuratū in ludū v̄tunt
iō miſerabilit pereūt. Apoc. xxj. Timidis
ꝛ ſuꝑbis ꝛc. ſequit: ps illoꝝ erit in ſtagno
ar. ignē ꝛ ſulphure.

PRo ſcḋo dicas de angelica ſalutatio
ne rōne hodierni euāgelij. In q̄ ſalu-
tione tria ſunt ꝓuilegia marie virginis ꝺe
uotiſſime ꝯtemplanda. De his videas in
ſmonib⁹ ſuꝑ Aue maria. et accipe qḋ vide
bis. Primū gratioſe ꝑfectionis plenitudo
Aue gr̄a plena. Scḋm glorioſe ſociatiōis
claritudo Dominus tecum. Tertiū fru-
ctuoſe ꝑlectionis celſitudo Bn̄dicta tu i
mulierib⁹.

¶ Feria. v. poſt. iij. dñicā aduent⁹

HOra eſt iam
ꝛc. Nolite añ tp̄s iudicare q̄.
ve. ꝛ il. ab. tene. et mani. conſi.
cordiū. j. Cor. iiij. Hora eſt ꝛc. qm̄ veniet
dñs. Et illuminabit ꝛc. In illis aūt v̄bis
ſunt tria ꝯſiderāda.

¶ Primū venientis certitudo. Nolite ante
tp̄s iudicare q̄ad. veniet.

¶ Scḋm venientꝫ celſitudo. dñs.

¶ Tertiū iudicij claritudo. q̄ et il. ꝛc. De
pmo Heb. x. Adhuc modiculū aliq̄ntulū. q̄
venturus eſt veniet ꝛ nō tardabit. De ſe-
cūdo. Apoc. xix. Rex regū ꝛ dñs dñantiū
Et ps. Iudicabit dñs orbē terre. De ter
tio. Oſee. vij. Iudicia mea q̄ſi lux egredi-
entur. ¶ Salutatio.

¶ Hora eſt ꝛc.

PRo pmo. An malū qḋ dr ſomn⁹ ſpi
ritual' ſit in bono ſibi oppoſito. Q, ſic
Aug. In ꝯrijs q̄ vana et mala vocantur
deficit regula dialecticoꝝ q̄ dicūt nulli rei
ſimul ineſſe ꝯria. ¶ Cōtra. Dionyſ. de di.
no. Malū nō eſt exiſtens neq̄ in exiſtenti
bus: ſed eſſe bonū eſt de genere exiſtentiū
¶ Rn̄det Bonauen. i ij. diſt. xxxiij. Tripli
citer in nobis reperit bonū. ſ. bonū ordina
bile qḋ eſt bonū nature. bonū per qḋ ordi
nat. ſ. virtus vel gr̄a. et bonū ſm ꝙ natu-
ra eſt ordinabilis qḋ eſt a gr̄a. ꝛ hoc eſt ha
bilitas media. Intelligendū ḡ ꝙ malum
culpe nō opponit bono nature qꝛ ipaꝫ ſub
ſtantiā non corrumpit. Illi aūt bono qḋ ē
virtus et gratia ſimpliciter opponit ꝛ dire
cte. iō mutuo ſe expellunt. Na illa habili-
tas habet comparari ad naturā cui⁹ eſt. ꝛ
ſic non habet oppoſituꝫ ad malū. Illa em̄
vt eſt talis nature indifferens eſt ad bonū
et malū. et ſic eſt ſubiectū mali. Aut cōpa-
rat ad gratiā vel virtutē. et ſic habet oppo
ſitum ad malū. Nam ꝛ maluꝫ tollit ei re-
ctā ordinationē ad virtutē ꝛ reddit min⁹ ꝛ
minus habilē. Et hoc modo dicit Aug⁹
malū eſſe in bono ſibi oppoſito. Verbū aūt
Dionyſij di. ꝙ malū non eſt in exiſtentib⁹
intelligendū eſt ſm ꝙ ſunt exiſtentia ſꝫ po
tius ſm ꝙ ſunt deficientia. Hec Bonauē.
¶ Pro fundamēto. Dicit Phs in poſtp̄di
camentꝫ. bono malū ſemꝑ eſſe ꝯrium. Et
ſm eundē ibidē. Oppoſita nō ſe compati

nutur in eodẽ. Vñ etiam de ꝟtute ⁊ vicio dicit Horaciꝰ in eplís. Uirtus eſt vicium fugere. Ad hanc etiã intẽtionẽ dic̃ Mat⸗theus vindocineñ in Tob. Spinis ⁊ tri⸗bulis purgare noualia debet q̃ ſerit vt ſe⸗men fructificare queat. Cũ g̃ q̃rit̃ An ma⸗licia ⁊c̃. Dic rñ. ⁊c̃. Ex q̃ ꝯcludevitu[...]era⸗bilẽ pcti ꝯditionem. qm̃ priuat hoīem dei grã ⁊ oī merito qm̃ [...] Sap. xiiij. Odio ẽ deo impiꝰ ⁊ impietas eiꝰ. Audite o pctõ⸗res ⁊c̃. ⁊ notate q̃ malũ ſit eſſe ī odio dei. O q̃ terribile erit impijs cõparere coram tanto iudice cuiꝰ grãm amiſerũt ꝑ maliciã ſuã. O q̃ miſeri pctõres bonis diuis ſic ꝓ⸗uati. Hec em̃ hoſtis antiq̃ conditio aĩaꝫ ꝟtutibꝫ ſpoliare. Sic hoſtis veniens ⁊ ſu⸗perans aliquã ciuitatẽ capta ꝓda dirũpit ⁊ reddit eã deinceps inhabilẽ ad pugnã. Spũaliter diabolus aiam a ꝟtutibꝫ ſpo⸗liatã deijcit vt ampliꝰ reſiſtere neq̃at / ⁊ q̃ſi ſtabulũ inimicꝫ exponit ❡ Figura. iiij. Re⸗gũ. xxv. Nabuzardã obtẽta ciuitate hieru⸗ſalẽ ⁊ ablatis ornamentꝫ tẽpli oẽm ſpurci⸗ciã induxit in tẽplo. Spũaliter diabolus intrãs aniam. Primo extinguit candela⸗brũ luis. i. rõnis. Scdo deſtruit ⁊ aufert altare aureũ. i. charitatẽ. Tertio menſas ꝓpoſitionis id eſt meditatiões ſacre ſcptu⸗re. Quarto coronas faciei tẽpli. i. teſtimo⸗niũ bone ꝯſcientie. Quinto vaſa incenſi. i. deuotionẽ orõnis. Sexto vaſa aq̃ ſacrifi⸗cij. i. lachrymas compunctiõis. Septio ve⸗ſtes ſacerdotales. i. anie innocentiã. His aũt deſtructꝫ remanet aĩa brutaꝝ: ⁊ imun⸗daꝝ cogitationũ ⁊ affectionũ ſpelunca. Et poſt tanta mala ducit ꝓplm̃ captiuũ in ba⸗bylonẽ: q: mẽoriã / intelligentiã / ⁊ volũta⸗tẽ / ⁊ oẽs ſenſus ꝯfundit ⁊ ligat.

PRo ſcdo. Supra diximꝰ qm̃ dñs ve⸗nit ad liberandũ genus hũanũ a miſe⸗rijs. Nũc dicendũ de hmõi miſeriaꝝ mul⸗tiplicitate que poſſunt aſſignari ſeptem ſo⸗lẽnes antiphonas quibꝫ eccl'ia petit aduẽ⸗tum domini.

❡ Prima ẽ miſeria infatuatiõis.
❡ Scda eſt ſuilis ꝯditionis.
❡ Tertia eſt hoſtilis impugnatiõis
❡ Quarta tenebroſe detentiõis.
❡ Quinta mental' excecationis
❡ Sexta culpalis offenſiõis
❡ Septima ſpũalis debilitatiõis

In hoc igit̃ ſermone dicendũ de tribꝫ pri⸗mis. ❡ Prima [...]ſeria infatuatiõis. Ce⸗cidit em̃ hõ ꝑ pctm̃ de ſapia in inſipientiã. Ps. Hõ cũ in honore eſſet nõ itellexit cõ. eſt iu. inſi. et ſi. fa. ẽ. Apparebat hec infatu⸗atio qm̃ oẽs ad idolatriã declinabãt / appa⸗ret ⁊ nunc qm̃ multi plꝰ de corꝑe q̃ de aĩa curant: plus [...] mũdo q̃ de deo ⁊c̃. Con⸗tra hanc miſeriã venit chrs vt doctor. Cõ⸗tra hanc g̃ petit eccl'ia in ꝑſona patrũ anti⸗quoꝝ aduentũ dñi in carnẽ. vl' in ꝑſona de⸗uotoꝝ aduentũ in mentẽ vt doceat nos vi⸗am prudentie: di. O ſapia q̃ ex o. al. ꝓ atti. a fi. vſq; ad fi. forti. ſua. q̃ diſponẽs oĩa ve⸗ni ad docendũ nos viã prudẽtie Hãc do⸗cuit dñs Mat. x. Eſtote prudẽtes ſic ſer⸗pentes. ❡ Scda eſt miſeria ſeruilis ꝯditi⸗onis. ꝑ pctm̃ em̃ hõ factus eſt ſuus diabo⸗li. j. Pe. ij. A q̃ q̃s ſupatꝰ ẽ eiꝰ ſuꝰ ẽ. O tur⸗piſſima ſuitꝰ Cõtra hãc miſeriã venit dñs vt redẽptor. Et vere vt redẽptor q: de ꝓprio ſãguine ꝓciũ ſoluit. j. Cor. j. Non corrupti⸗bilibꝫ auro ⁊ ar. re. eſtis: ſꝫ ꝓci. ſan. agni i⸗conta. Contra hãc miſeriã petit eccl'ia ad⸗uentũ dñi: d. O adonai. i. dñe noſtri dña⸗tor ⁊ dux domꝰ iſrael q̃ moy. i igne flã. ru. ap. ⁊ ei. in ſigna. legem dediſti veni ad redi⸗mendũ nos in bra. exten. ❡ Tertia eſt mi⸗ſeria hoſtilis impugnatiõis. q: ꝑ pctm̃ dia⸗bolus acceperat ꝑtãteꝫ impugnãdi hoieꝫ ſpiritualiter per tentationes: ⁊ aliquando etiam corporaliter ꝑ vexationes: per pec⸗catum etiam homo incurrit rebellionẽ car⸗nis ad ſpiritum. Gal'. v. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Ante aduentum au⸗tem domini acriores erant huiuſmodi im⸗pugnationes: quia non tot nec tanta reme⸗dia erant ad reſiſtendum. Contra hãc ve⸗nit chriſtus vt defenſor. Pſalm̃. Dominꝰ protector vite mee. Contra hãc cantat ec⸗cleſia. O radix ieſſe. Ieſſe quippe interpre⸗tatur incendium vel incendens qm̃ ex in⸗cendio diuine charitatis proceſſit incarna⸗tionis beneficium. Et venit dominꝰ ad in⸗cendenda corda igne charitatis. Luce. xij. Ignem veni mittere in terram et quid vo⸗lo niſi vt accendatur. Ideo ⁊ ſubditur. qui ſtas in ſignum populorum ſcilicet in ſignũ ardentis charitatis erga genus humanũ ſuꝑ quẽ ꝯtinebũt reges os ſuũ. ſ. a blaſphe⸗mijs ꝓferendis: cognita ſcilꝫ veritate fidei

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Eſa. xix. Reges videbũt ... [illegible] tatẽ. ſ. a chr̃o p̄dicatã ⁊ ɔſurgẽt p̄ncipes. ſ. ex reuerẽtia ⁊ adorabũt dn̄m ⁊c. quẽ gẽtes deprecabuntur ſperãtes ab eo miſc̄diam. Veni ad liberandũ nos iã noli tardare. q2 vicz hoſtis inſtanter infeſtat a q̄ nõ poſſum⁹ liberari: ⁊ quẽ vincere nõ poſſum⁹ ſine te. Sz ſi venerꝫ ad nos/victoriam obtinebimus. Exẽplũ de btõ Paulo ⁊ alijs aplis q̄ p fide certãtes ɔtra hoſtiles impugnationes victoriã inuenerũt: ipſis etiã demonib⁹ imperando ⁊ eos expellẽdo. Jõ ſic dr̃ Eph. vj. Cõfortamini in domino ⁊ in potentia virtutis eius.

PRo tertio. Audiſtꝫ ⁊c. Ve igit̃ vob q̄ diabolũ potius q̄ chr̃m recipitꝫ ⁊ eligitꝫ. Notate qd̄ lex dr̃. Imputandũ eſt ei q̄ talẽ elegit ff. de minorib⁹. l. cũ in cõmonito. ⁋ fi. Nec põt p̄tẽdi excuſatio p ignorantia. q2 ſi ſit ignorãtia eſt affectata. de q̄ iij. diſt. vl. Ignorantia affectata eſt q̄n q̄s nõ vult itelligere vt bñ agas. Notate parabolã de incarcerato dura ſeruitute detẽto ⁊ grauit̃ afflicto: oĩno ignorante q̄d debeat agere. Liberato tandẽ miſericorditer p filiũ regꝫ: q̄ etiã oñdit ei viã quã teneat ne de cetero ab inimicꝫ capiat̃. Penſate q̄ntũ eſt ſibi obligat⁹: et q̄ miſer eſt fact⁹ ſi eligit ⁊ accipit cõtrariã viã. Qd̄ ſi fecerit et capiat̃ ab inimico: cui imputãdũ eſt: nõne ſibi ⁊ ñ alij. Expone ⁊ applica notãdo q̄ mltũ recognoſcere debem⁹ illõ Lu. j. Viſitauit nos oriẽs ex alto. Illuminare his q̄ in tenebris ⁊ in ⁊c. tandem aũt ve. M. abſcon. tene. ⁊c.

Feria. vj. poſt tertiã dñicam aduentus

HOra eſt iam ⁊c. Egredietur virga de radice ieſſe: et flos de radice ei⁹ aſcẽdet. Eſa. xj. Hora ẽ g ⁊c. q̄m egreſſa ẽ ⁊c. Vbi nota q̄ chr̃s cõuenientiſſime dr̃ flos. Tũ p̄pt̃ ſue puritatꝫ nitorẽ. Tũ p̄pter ſue ſc̄titatꝫ odorẽ. Tũ p̄pter ſue p̄tãtꝫ vigorẽ. In flore em̃ eſt ptãs ad fructũ. De p̄mo Sap. vij. Cãdor lucꝫ eterne ⁊ ſpeculũ ſine macula. De ſc̄do Ecci. xxiiij. Quaſi myrrha electa dedi ſuauitatẽ odoris. De tertio Joã. xvij. Dediſti ei p̄tãtẽ oĩs carnis.

Hora eſt iam nos ⁊c.

PRo p̄mo An ſomn⁹ pctĩ ſit in bono tanq̄ pura p̄uatio: Q, nõ/ q2 ſi peccatũ nihil ẽ: et de⁹ punit hoĩem p pctõ g̃ p nihilo. g̃ iniuſte. Cõtra. Joã. j. Sine ipo factũ eſt nihil. glo. i. pctm̃. Rñdet Bonauẽ. in ij. di. xxxiiij. Malũ ſiue pctm̃ põt dupl'r accipi. Vno mõ cõcretiue. et ſic dr̃ res mala vt actiõ mala. Et hoc mõ eſt aliq̄d in eſſe nature. Si autẽ aliq̄n dicat̃ res mala ſiue etiã pctõr nihil eſſe: hoc dr̃ q̄ntũ ad bñ eſſe: qd̄ q̄dẽ eſt eſſe ordinatum. Alio mõ abſtractiue. ⁊ h̄ modo malũ ſiue pctm̃ in recto ſine p̄dicatõe formali nõ eſt aliq̄d ſed nihil. q2 nõ eſt ens nec bonũ ſed p̄uatio boni. Nõ em̃ eſt forma nec habẽs formã. i. pulcritudinẽ: cum ſit deformitas In obliq̄ tñ dr̃ alicu⁹ vt oppoſiti: ⁊ alicuius vt ſubiecti. Sic em̃ p̄uat bonuz grẽ q̄ relinq̄t bonũ nature. Sic p̄uat bonũ q̄ntũ ad effectũ vt tñ in ſubiecto relinq̄t debitũ Pctm̃ aũt dr̃ meritũ pene nõ ſolũ rõne p̄uatiõis. ſed rõne debiti relicti ⁊ boni p̄uati. Hec Bona. Pro fundamẽto. Loq̄mur de pctis. ſed meli⁹ eſt ea mortificare q̄ de eis diſputare. Mortificare inq̄ antêq̄ ipi moriamur. Sene. ad Lucil. Hoc denicq̄ circa diẽ mortꝫ p̄ſta: ante te moriantur vicia. Nã ſic dr̃ Terenti⁹ Iſtud ſapere eſt nõ qd̄ añ pedes ẽ mõ videre: ſed ⁊ ea q̄ futura ſunt pſpicere. Et q̄cq̄d diſputatiue loq̄mur de vicijs: ad hũc finẽ ordinari debet vt ea fugiam⁹. Sic roſa ẽ pulcritudo roſarij: ſic flos chr̃s aĩe. eius autẽ excluſio deformitas. De malo aũt ẽ q̄ſtio An malũ ⁊c. Dic rñ. vt ſ. Ex q̄ ɔclude q̄ fugiendũ ſit pctm̃ qd̄ eſt deformitas vilis ⁊ turpitudo in aĩa. O q̄ cõfuſa erit aĩa peccatricis in iudicio dĩ. Hiere. ij. q̄ vilis facta es nimis. Audite o raptores ⁊ fornicatores ⁊c. O q̄ turpis ẽ aĩa vr̃a. Figura Thre. j. Egreſſa ẽ a filia ſion oĩs decor ei⁹. Turpis eẽt hõ cui⁹ caput inferi⁹ deflecteret̃ vſq̄ ad pedes. ſic aĩa cui⁹ intellect⁹ ⁊ voluntas ad carnalia ⁊ mũdana deflectit̃. Etiã ſicut turpis eſt leproſus: ſic aĩa ɔcupiſcẽtijs fedata. Ad l'ram filia ſion dr̃ ciuitas hierl'm q̄ erat deſtructa ⁊ depopulata: ⁊ ciues ei⁹ ducti in babylonẽ. Ideo p̄uata eſt gl'ia ⁊ fortitudĩe ⁊ pulcritudĩe ſua. Spũaliter filia ſion eſt aĩa rõnal' q̄ p pctm̃ p̄ua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN